

Podmioty Ekonomii Społecznej

Zespół ds. Administrowania Informacją Elektroniczną Data modyfikacji: 20.02.2020 Data publikacji: 14.02.2020

PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

Poniżej definiujemy formy prawne podmiotów, które w większym lub mniejszym zakresie wpisują się w działania ekonomii społecznej. Nie znaczy to jednak, że wszystkie organizacje działające w formule stowarzyszenia czy spółdzielni pracy automatycznie powinny być zakwalifikowane jako podmioty ekonomii społecznej. To zależy przede wszystkim od profilu ich działania oraz innych cech, takich jak to, czy wśród pracowników czy klientów takich organizacji znajdują się osoby pochodzące z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Najpopularniejsze podmioty prawne sektora ekonomii społecznej w Polsce

Fundacja jest organizacją powołaną dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych (przy czym gospodarcze cele nie mogą być celami zarobkowymi). Fundacja jest fundowana przez osobę fundatora, którym może być osoba fizyczna, a także osoba prawna. Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji jej celów, przy czym wartość jej środków majątkowych przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 złotych. Środki uzyskane z działalności gospodarczej powinny być przeznaczone na działalność statutową. Działalność fundacji reguluje ustawa z 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach.

Stowarzyszenie to dobrowolne, samorządne i trwałe zrzeszenie w celach niezarobkowych, opierające swoją działalność na pracy społecznej członków. Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach z zastrzeżeniem, że dochód z tej działalności będzie przeznaczony na cele statutowe, nie będzie przeznaczony do podziału między jego członków. Kwestie działalności stowarzyszeń reguluje ustawa Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r.

Zarówno fundacje jak i stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą z chwilą wpisania do rejestru przedsiębiorców stają się przedsiębiorcami w zakresie tej działalności, mogą też zakładać jednoosobowe spółki kapitałowe, tj. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne.

Spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielnia może również prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska.

Dokonując typologii spółdzielni dosyć często przyjmuje się kryterium przedmiotu działalności, dzieląc spółdzielnie na handlowe, mieszkaniowe, usługowe itd. Innym rodzajem podziału mogłaby być klasyfikacja spółdzielni ze względu na funkcję, jaką spełniają w stosunku do członków. Przykładowo, jeżeli powiązanie ze spółdzielnią wynika z faktu zaspokojenia określonej potrzeby, to będziemy mówić o spółdzielniach konsumenckich, często nazywanych spółdzielniami użytkowników. Jeżeli zaś powiązanie

to ma charakter stosunku pracy, wtedy mowa będzie o spółdzielniach pracy.

Największe znaczenie z punktu widzenia ekonomii społecznej mają następujące typy spółdzielni

a) Spółdzielnia pracy, gdzie przedmiotem gospodarczej działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Osobista praca członków spółdzielni jest niezbędna dla realizacji celu gospodarczego każdej spółdzielni pracy, dlatego też spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy i pozostawania w nim.

Szczególnym rodzajem spółdzielni pracy jest spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych, której przedmiotem działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie. Działalność spółdzielni reguluje ustawa Prawo Spółdzielcze z 1982 r. z późniejszymi zmianami.

b) Spółdzielnia inwalidów i spółdzielnia niewidomych, które mają wieloletnie tradycje sięgające okresu powojennego i cechują się wysokim wskaźnikiem zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Na przestrzeni lat w sytuacji wzrostu konkurencji, zniesieniu monopolu na pewne usługi i towary pochodzące z tych spółdzielni wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych obniżył się pozostając obecnie na poziomie ok. 60%. Spółdzielnie inwalidów zatrudniają osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym. Kładą duży nacisk na rehabilitację zawodową. W spółdzielniach tych znajdują zatrudnienie osoby niepełnosprawne z tzw. schorzeniami specjalnymi. Inne zakłady pracy chronionej prawie w ogóle nie zatrudniają osób niewidomych, głuchych, epileptyków, chorych psychicznie i chorych umysłowo. Spółdzielnie inwalidów cechują się wysokim poziomem zabezpieczeń socjalnych i bogatym wachlarzem form pomocy z zakładowego funduszu rehabilitacji. Z tego funduszu finansowana najczęściej jest opieka medyczna, przychodnia rehabilitacyjna, sprzęt rehabilitacyjny, lekarstwa i inne.

c) Spółdzielnia socjalna - Spółdzielnia socjalna jest specyficzną formą przedsiębiorstwa społecznego. Tworzą ją w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy chorobę psychiczną, które mają trudności w znalezieniu pracy. Praca w spółdzielniach socjalnych daje im szansę na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie swoich kwalifikacji. W odróżnieniu od innych podmiotów ekonomii społecznej spółdzielnia socjalna wymaga dużej samodzielności i odpowiedzialności jej członków. Obowiązuje tu kolektywny sposób podejmowania decyzji, a każdy członek, niezależnie od wielkości udziału w spółdzielni, dysponuje w tym procesie jednym głosem. To sprawia, że członkowie spółdzielni są w pełni odpowiedzialni za sprawy przedsiębiorstwa, uczą się samodzielności i długofalowego planowania. Sami dbają o finanse, zarządzają własną działalnością, wyznaczają kierunki rozwoju. Odzwierciedla się to w formie prawnej spółdzielni socjalnej.

W odróżnieniu od ZAZ-ów i CIS-ów, ma ona osobowość prawną i nie posiada „zewnętrznego” organizatora w postaci jednostek samorządu terytorialnego czy organizacji pozarządowych. Chociaż podmioty takie mogą spółdzielnię założyć lub do niej przystąpić.

Jak założyć spółdzielnię socjalną?

Od strony formalno - prawnej, aby założyć spółdzielnię socjalną, musimy przede wszystkim przygotować statut spółdzielni. Statut spółdzielni powinien zawierać:

- nazwę spółdzielni (pamiętajmy, że niezależnie od naszej decyzji dot. nazewnictwa, należy w nim zawrzeć określenie „spółdzielnia socjalna”).
- przedmiot działalności spółdzielni
- czas trwania spółdzielni, jeżeli zakładamy ją na czas określony.
- prawa i obowiązki członków,
- zasady i tryb przyjmowania nowych członków,
- zasady wypowiedzania członkostwa, wykreślenia i wykluczania członków.
- wysokość wpisowego oraz wysokości i ilości udziałów, które członek obowiązany jest zadeklarować,
- terminy wnoszenia i zwrotu udziałów oraz skutki nie wykonania tego w terminie.
- szczegóły dotyczące zasad funkcjonowania organów spółdzielni – czyli walnego zgromadzenia i zarządu, a w spółdzielniach liczących więcej niż 15 członków – również rady nadzorczej (jeżeli członków jest mniej radę również można powołać, ale stosowny zapis na ten temat musi znaleźć się w statucie).

Kiedy statut spółdzielni jest spisany, kolejnym krokiem jest przeprowadzenie zebrania założycielskiego wraz z przyjęciem statutu i wyborem organów statutowych. Wtedy też można rozpocząć procedurę rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym. I tu należy uzbroić się w cierpliwość, bo procedura może potrwać nawet kilka miesięcy. KRS sprawdzi dokładnie nasze dokumenty i w razie niejasności czy nieprawidłowości zwróci się do nas z prośbą o wyjaśnienie lub uzupełnienie danych.

Po rejestracji spółdzielców czekają jeszcze takie formalności jak: uzyskanie numer REGON, rejestracja w urzędzie skarbowym i uzyskanie numeru NIP, rejestracja w ZUS i założenie konta bankowego, na które będą wpłacane środki z funduszu założycielskiego, a także wpisowe i udziały poszczególnych członków spółdzielni.

Gdzie szukać porad i wsparcia?

Jeżeli chcesz założyć spółdzielnię lub przystąpić do już istniejącej, możesz skorzystać z dotacji udzielanej przez Powiatowe Urzędy Pracy. Dotacje i doradztwo dotyczące zagadnień prawnych, tworzenia strategii i biznesplanu spółdzielni, a także poznania podstaw marketingu i promocji oferują też Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Centrum Integracji Społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizująca reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia.

CIS nie jest samodzielnym podmiotem prawnym lecz formą prawną adresowaną do instytucji oraz organizacji pozarządowych pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W grupie beneficjentów CIS są te same grupy osób, które mogą założyć spółdzielnię socjalną. Działalność CIS reguluje ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Klub Integracji Społecznej (KIS) to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji

zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samo organizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizacja pozarządowa. Działalność KIS reguluje ustawa z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Zakład aktywności zawodowej (ZAZ) jest rozwiązaniem prawnym wprowadzonym ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. ZAZ nie jest samodzielną formą prawną – jest organizacyjnie i finansowo wydzieloną jednostką, która uzyskuje status zakładu aktywności zawodowej.

O utworzenie ZAZ-u ubiegać się mogą jednostki i organizacje wymienione w ustawie, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. ZAZ tworzy się w celu zatrudniania osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i określonych w ustawie grup osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także przygotowania ich do życia w otwartym środowisku. ZAZ może prowadzić działalność gospodarczą.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW) ubezpiecza swoich członków na zasadzie wzajemności, przy czym TUW nie jest nastawiony na zysk, a swoim członkom oferuje tanią ochronę ubezpieczeniową w zamian za składki pokrywające jedynie wypłacone świadczenia oraz koszty działalności. Zawiązana w ramach TUW grupa ubezpieczających połączona jest wspólnotą interesów jej członków. Działalność TUW reguluje ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.

Źródło: <http://www.ekonomiaspoleczna.pl>